

Försvarsutskottets yttrande**1984/85:1 y****över proposition 1984/85:1 om omorganisation av regionmusiken och Rikskonserter***Till kulturutskottet*

Kulturutskottet har den 4 oktober 1984 beslutat anhålla om yttrande från försvarsutskottet över *dels* proposition 1984/85:1 om omorganisation av regionmusiken och Rikskonserter jämte eventuella motioner, *dels* motionerna 1984/85:1656 av Per Olof Håkansson (s) om musikpolitiska frågor, yrkandena 1–3, och 1983/84:1671 av Sten Svensson (m) om musiken inom det militära försvaret, allt såvitt rör försvarsutskottets beredningsområde.

I propositionen har regeringen föreslagit riksdagen att fatta ett principbeslut om omorganisation av regionmusiken och Rikskonserter och godkänna riktlinjer för det förberedelse- och förhandlingsarbete som tar vid sedan principbeslutet är fattat.

I detta yttrande behandlas propositionen endast såvitt den rör musiken i försvaret och i statsceremoniella sammanhang. Vidare behandlar utskottet tre av de motioner som har väckts med anledning av propositionen, nämligen motionerna 1984/85:2, 1984/85:8, yrkande 7, och 1984/85:14 samt berör motion 1984/85:4. Motion 1983/84:1671, som har väckts under den allmänna motionstiden, behandlas också i sammanhanget.

Bakgrund

Rikskonserter tillkom efter beslut av riksdagen år 1968 (prop. 1968:45, SU 114, rskr 263). Institutet är en statligt finansierad stiftelse med uppgift att på olika sätt främja musiklivet i landet.

Regionmusiken skapades i början av 1970-talet genom en omorganisation av militärmusiken (prop. 1970:31, SU 21, rskr 282, prop. 1973:65, KrU 18, rskr 142). Den är en statlig myndighet med uppgift att framföra musik inom det allmänna musiklivet, främst genom medverkan i rikskoncertverksamheten och inom försvarsmakten. Under fjärde huvudtiteln beräknas medel för ersättning till regionmusiken för musik inom försvarsmakten och vid statsceremonier. För budgetåret 1983/84, som är utgångspunkt för de ekonomiska beräkningarna i propositionen, avsågs ca 14,7 milj. kr. för ändamålet.

Propositionen

I proposition 1984/85:1 föreslås en samordning på både central och regional nivå av regionmusiken och Rikskonserter. På central nivå skall enligt förslaget finnas en statlig musikinstitution med uppgift att stödja den regionala verksamheten och den musikpolitiska utvecklingen i landet. Landstingen erbjuds överta huvudmannskapet för den regionala verksamheten. De nya huvudmännen får själva avgöra vilken regional indelning som är lämplig. De kan därvid välja en indelning som bygger på samverkan över länsgränserna och med de kommuner som står utanför landstingsindelningen.

Enligt propositionen skall staten även i fortsättningen ha ett särskilt ansvar för musiken inom försvaret och vid statsceremonier. Med försvaret avses i detta sammanhang – enligt vad utskottet har inhämtat – de myndigheter vars verksamhet finansieras över fjärde huvudtiteln. Staten föreslås sålunda behålla ansvaret för regionmusikavdelningen i Stockholm, som beräknas ansvara för huvuddelen av den statsceremoniella musiken och ca 25 % av antalet speltillfällen som avser tjänstemusik vid förband och skolor. Avdelningen avses inordnas i den föreslagna centrala musikinstitutionen.

Ute i landet skall enligt regeringens förslag ansvaret för tjänstemusik för försvaret läggas på fem regionala ensembler, nämligen musikavdelningarna i Boden, Östersund, Linköping, Uddevalla och Karlskrona. Staten avses ge ekonomisk kompensation för dessa åtaganden. Förutom nyssnämnda avdelningar skall f.n. också avdelningarna i Uppsala, Visby, Örebro och Halmstad kunna utföra militärmusik. Musik för försvarets räkning utförs även av andra musikavdelningar.

Åtagandena gentemot försvaret och medelsfördelningen mellan de musikavdelningar som i framtiden avses svara för försvarets behov av musik föreslås regleras i särskilda avtal, dels med Stockholmsavdelningen, dels med de berörda nya huvudmännen. Avtalen bör enligt föredragande statsrådet gälla t. v. med en uppsägningstid om två år. Staten avses dock förbinda sig att den statliga insatsen till berörda regionala ensembler skall vara oförändrad under den första femårsperioden sedan avtalen trätt i kraft. Under perioden fram till den 1 januari 1988, då den nya organisationen beräknas börja tillämpas, avses medel från fjärde huvudtiteln stå till förfogande på samma sätt och i samma omfattning som nu. Därefter beräknas den årliga insatsen från försvarsbudgeten uppgå till 11,8 milj. kr. (prisläge 1983/84). Därav avses 3,3 milj. kr. för Stockholmsavdelningen. Återstoden, 8,5 milj. kr., är tänkt att fördelas mellan de angivna regionala ensemblerna i förhållande till deras åtaganden. Medlen är beräknade för ett behov av militär tjänstemusik vid sammanlagt 700 speltillfällen, varav ca 500 vid förband och skolor och ca 200 vid statsceremonier.

Försvarsutskottet

Utskottet vill inledningsvis erinra om att den nuvarande regionmusiken har sina rötter i den militärmusikorganisation som utvecklades i början av 1970-talet. Regionmusiken övertog därvid uppgiften att mot viss ersättning från fjärde huvudtiteln tillgodose behovet av musik hos försvaret och i statsceremoniella sammanhang. På en del håll har regionmusiken haft vissa svårigheter att inom ramen för sina resurser tillhandahålla musik för försvaret på ett tillfredsställande sätt. Enligt utskottets mening är emellertid ett fortsatt utnyttjande av regionmusiken för detta ändamål den mest rationella lösning som står till buds. Den tänkta koncentrationen av ansvaret för den nu aktuella musikverksamheten till sex musikavdelningar innebär en kraftsamling av resurserna och anger en klar ansvarsfördelning. Hittillsvarande erfarenheter bör kunna tillvaratas i det omfattande arbete som måste föregå övergången till den nya organisationen.

Musiken för försvaret och i statsceremoniella sammanhang är en statlig angelägenhet. Utskottet finner det därför naturligt att musikavdelningen i Stockholm, i enlighet med regeringsförslaget, kvarstår under statligt huvudmannaskap. Utskottet har övervägt ett bibehållande av det statliga huvudmannskapet också för övriga avdelningar som enligt propositionen skall svara för försvarets behov av musik. Utskottet har dock stannat för att biträda det principbeslut som föreslås i propositionen. Ställningstagandet har gjorts mot bakgrund av propositionens otvetydiga uttalande om statens ansvar när det gäller musiken inom försvaret och för att upprätthålla och utveckla de militärmusikaliska traditionerna. Utskottet räknar med att detta ansvar inte bara skall komma till uttryck genom det statliga huvudmannskapet för Stockholmsavdelningen och ekonomisk kompensation till berörda musikavdelningar utan också prägla det omfattande avtalsarbete som förestår. Den föreslagna centrala myndigheten kan förutsättas få ett ansvar för fortlöpande stöd också till den militärmusikaliska verksamheten. Mot denna bakgrund är det inte påkallat att riksdagen uttalar sig i enlighet med yrkande 7 i motion 1984/85:8 (c).

Av det föregående framgår att utskottet inte tillstyrker bifall till motion 1983/84:1671 (m) som förordar en återgång till en organisation med uppgift att exklusivt svara för försvarets behov av musik. Motionären anser bl. a. att försöksverksamheten med utbildning av en musikpluton i Strängnäs bör vidareutvecklas som ett led i detta syfte. I anslutning till vad som anförs i motion 1671 om musikplutonverksamheten vill utskottet peka på sitt uttalande i annat sammanhang (FöU 1983/84:4) att denna verksamhet av dittillsvarande erfarenheter att döma är ett värdefullt tillskott till militärmusiken. Därvid framhöll utskottet också hemvärnsmusikkårerna som en värdefull tillgång. Utskottet vill i linje med dessa uttalanden understryka betydelsen av att musikkårer med frivillig personal och värnpliktiga även i fortsättningen får utgöra komplement till regionmusiken. Genom sådana

musikkårens insatser minskar behovet av framträdanden av regionmusiken. Därigenom breddas också förståelsen för militärmusiken och dess traditioner. De kan i vissa fall även bidra till nydaning av militärmusiken.

Utskottet vill också något uppehålla sig vid motionerna 1984/85:2 (c,m,fp) och 1984/85:14 (m) som rör huvudmannaskapet för regionmusikavdelningen i Uddevalla. Motionärerna anser att denna avdelning liksom Stockholmsavdelningen bör kvarstå under statligt huvudmannaskap. Som motiv framhålls bl. a. att avdelningen redan nu till 70 % används för musik för försvaret och i statsceremoniella sammanhang. Detta engagemang kommer, hävdar motionärerna, att ytterligare öka i den föreslagna organisationen eftersom Uddevallaavdelningen i denna blir den enda musikavdelningen i Västra militärområdet som är profilerad för militärmusikaliska framträdanden.

Utskottet har inte kunnat finna att Uddevallaavdelningens uppgifter för försvarsmakten och i statsceremoniella sammanhang kan jämföras med Stockholmsavdelningens. De torde i framtiden varken till form eller omfattning i nämnvärd grad komma att avvika från dem som övriga ensembler med motsvarande uppgifter kan förväntas få. Enligt utskottets bedömning finns det därför inte skäl att ge Uddevallaavdelningen den organisatoriska särställning som motionärerna föreslår. Motionerna bör avslås.

Föredragande statsrådet uttalar att det i anslutning till arbetet med de särskilda avtal som skall reglera ifrågavarande musikavdelningars åtaganden bör provas vilken lösning för Gotlands kommun som är mest praktisk. Utskottet vill understryka betydelsen av att försvarets behov av musik på Gotland blir tillgodosett.

Minskningen av antalet regionmusikavdelningar som lämpar sig för militärmusik torde öka behovet av resor för de avdelningar som har kvar denna uppgift. Det är enligt utskottets mening angeläget att en sådan ökning motverkas i största möjliga utsträckning, t. ex. genom att i överenskommer med huvudmännen öppnas möjlighet till visst samarbete med andra regionmusikavdelningar och med frivilliga militärmusikkårer.

Motion 1984/85:4 (m) godtar propositionens förslag rörande musiken för försvaret men avstyrker att landstingen skall vara huvudmän för regionmusiken. Motionärerna vill i stället ha ett primärkommunalt huvudmannaskap. Försvarsutskottet vill i denna del endast framhålla att varje ändring av huvudmannaskapet bör förenas med garantier för goda förutsättningar att tillgodose försvarets musikbehov.

Sammanfattningsvis anser försvarsutskottet att regeringens förslag till riktlinjer för att tillgodose behovet av musik för försvaret och i statsceremoniella sammanhang bör godkännas. Detta innebär att utskottet förordar att

motionerna 1983/84:1671, 1984/85:2, 1984/85:8, yrkande 7, och 1984/85:14 avslås av riksdagen.

Stockholm den 13 november 1984

På försvarsutskottets vägnar

OLLE GÖRANSSON

Närvarande: Olle Göransson (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Åke Gustavsson (s), Göthe Knutson (m), Olle Aulin (m), Ulla Ekelund (c), Mats Olsson (s), Anita Bråkenhielm (m), Eric Hägelmark (fp), Inge Carlsson (s), Iréne Vestlund (s), Erik Olsson (m), Sverre Palm (s), Marita Bengtsson (s) och Kenth Högström (s).

Avvikande mening

Göthe Knutson (m), Olle Aulin (m), Anita Bråkenhielm (m), Eric Hägelmark (fp) och Erik Olsson (m) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 3 börjar "Musiken för" och på s. 4 slutar "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Musiken för försvaret och i statsceremoniella sammanhang är en statlig angelägenhet. Utskottet finner det därför naturligt att musikavdelningen i Stockholm, i enlighet med regeringsförslaget, kvarstår under statligt huvudmannaskap. I motsats till regeringen har utskottet emellertid funnit att detta bör gälla också de fem övriga musikavdelningar som enligt propositionen skall svara för försvarets behov av musik. Verksamhetsområdet kommer för flera av dem att vara geografiskt betydligt större än existerande kommunala eller landstingskommunala regioner. Med en sådan lösning tar staten i full utsträckning ansvar när det gäller musiken inom försvaret och för att upprätthålla och utveckla de militärmusikaliska traditionerna. Om riksdagen delar försvarsutskottets mening i denna del finns det ingen anledning till något uttalande i enlighet med yrkande 7 i motion 1984/85:8 (c). Ställningstagandet ligger i linje med motion 1983/84:1671 (m) men sammanfaller inte med motionärens yrkande, som innebär att militärmusiken bör få en organisationsform som är fristående från regionmusiken. Yrkandena i motionerna 1984/85:2 (c,m,fp) och 1984/85:14 (m) om huvudmannaskapet för regionmusikavdelningen i Uddevalla blir tillgodosedda med den lösning som försvarsutskottet förordar.

Utskottet vill här peka på sitt uttalande i annat sammanhang (FöU 1983/84:4) att musikplutonverksamheten av dittillsvarande erfarenheter att döma är ett värdefullt tillskott till militärmusiken. Därvid framhöll utskottet också hemvärnsmusikkårerna som en värdefull tillgång. Försvarsutskottet vill i linje med dessa uttalanden starkt understryka betydelsen av att

musikkårer med frivillig personal och värnpliktiga även i fortsättningen får utgöra komplement till regionmusiken. Genom sådana musikkårs insatser minskar behovet av framträdanden av regionmusiken. Därigenom breddas också förståelsen för militärmusiken och dess traditioner. De kan i vissa fall även bidra till nydaning av militärmusiken.

dels att den del av utskottets anförande som på s. 4 börjar "Sammanfattningsvis anser" och på s. 5 slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Sammanfattningsvis anser försvarsutskottet att regeringens förslag till riktlinjer för att tillgodose behovet av musik för försvaret bör, i linje med motion 1983/84:1671 och med bifall till motionerna 1984/85:2 och 1984/85:14, godkännas med den ändringen att inte bara regionmusikens avdelning i Stockholm utan även dess nuvarande avdelningar i Boden, Östersund, Linköping, Uddevalla och Karlskrona kvarstår under statligt huvudmannaskap. Motion 1984/85:8, yrkande 7, bör avslås av riksdagen.

Särskilt yttrande

av Gunnar Björk i Gävle (c) och Ulla Ekelund(c).

Vi stöder förslaget i propositionen att fem regionala ensembler, nämligen nuvarande musikavdelningarna i Boden, Östersund, Linköping, Uddevalla och Karlskrona, under berörda landstings huvudmannaskap tillsammans med den statliga musikkåren i Stockholm får ansvaret att tillgodose behovet av tjänstemusik för försvaret. Det statliga ansvaret för musiken för försvaret är framträdande. Vi anser det emellertid viktigt att på föreslaget sätt ett ansvar för försvarsmusiken ute i landet förs ner till den nivå där verksamheten skall genomföras. Vi vill starkt understryka att berörda landsting bör få full ekonomisk kompensation för sina åtaganden rörande musiken för försvaret.